

СПОСІБ СОРТООНОВЛЕННЯ СОРТОПОПУЛЯЦІЇ ГОРОХУ ОВОЧЕВОГО СОРТУ КАСКАД

Духін Є.О., Могильна О.М., кандидати с.-г. наук,
Інститут овочівництва і баштанництва НААН,
Яковченко О.І., науковий співробітник,
Донецька дослідна станція ІОБ НААН

Наведено данні результатів дослідження щодо розробці способу сортооновлення гороху овочевого с. Каскад методом параметризованого відбору, який дозволяє скоротити тривалість циклу відтворення сорту до одного – двох років замість трьох – п'яти за рахунок скорочення вирощування у розсадниках випробувань першого та другого років.

Ключові слова: горох овочевий, сортооновлення, насіння, параметризований відбір.

Вступ. Горох овочевий вирощують більш ніж у 50 країнах, на всіх континентах. Об'єм виробництва зеленого горошку в Україні складає більше 5 тис. тонн, його вирощують на площі більше 12 тис. га [1].

За вмістом білку горох овочевий займає одне з провідних місць серед овочевих рослин. Біологічна цінність білку зумовлюється тим, що він легко засвоюється організмом людини, містить такі незамінні амінокислоти, як лізин, триптофан, треонін та інші, вітаміни С, А, В₁, В₂. Крім того зелений горошок містить значну кількість таких біологічно активних компонентів, як інозит, тіамін, піридоксин, рибофлавін, фолієва кислота. Серед них є і холін, який виконує регуляторну функцію в запобіганні явища старіння та склерозу. Зелений горошок містить такі мінеральні речовини, як сполуки заліза, кальцію, калію, фосфору. За калорійністю зелений горошок у півтора – два рази перевищує інші овочі [2]. У перерахунку на консервні банки ємністю 0,5 л науково обґрунтована норма споживання складає 11 банок на одну людину за рік [3].

У світі широко відомий спосіб селекції і насінництва, який заснований на поєднанні спрямованого відбору за цінними
© Духін Є.О., Могильна О.М., Яковченко О.І., 2016

господарськими ознаками зі стабілізуючим відбором – за комплексом адаптивно-значущих показників і передбачає відтворення сорту за сукупністю морфологічних і фізіологічних ознак, безпосередньо не пов'язаних з продуктивністю. Зазначена розробка удосконалює спосіб відбору добазового насіння в первинному насінництві гороху овочевого, що дозволяє збільшити вихід добазового насіння з одиниці площі, скорочуючи (у 2 – 3 рази) тривалість циклу відтворення сорту, стабілізуючи урожай, підвищуючи морфологічну вирівняність сорту, знижуючи витрати у процесі виробництва кондиційного насіння [4].

Мета досліджень застосування елементів параметризованого (модального) добору в ланках первинного насінництва гороху овочевого для стабілізації сортової популяції та скорочення його циклу.

Методика досліджень. Результати отримано за допомогою загальноприйнятих лабораторних методів на основі лабораторного та польового експерименту, з використанням математичних методів дисперсійного аналізу, які підтверджують достовірність результатів досліджень [5].

Дослідження проведено на Донецькій ДС Інституту овочівництва і баштанництва НААН у 2014 – 2015 рр. У роботі використовували насіння гороху с. Каскад.

Результати досліджень. За результатами досліджень встановлено, що апробаційні ознаки насіння гороху овочевого сорту Каскад (насіння квадратно здавлене перпендикулярно рубчику з середньої зморшкуватістю за найменшим показником стандартного відхилення щодо індексу плода (бобу) є найбільш важливими під час доборів з метою відновлення і стабілізації сортової чистоти сортопопуляції.

Сортооновлення досягається тим, що для сівби відбирають середню фракцію насіння, яке має після сортування форму квадратно здавлену перпендикулярно рубчику та середню зморшкуватість. Для цього насіння гороху овочевого сортують, за розміром на машинах типу «Петкус Гігант», виключаючи дрібну і велику фракції (до 10 – 15%) і за питомою масою на столі ППС-100, вибраковуючи легкі за масою (до 15 – 20%). Для сівби використовують 35 – 55% від об'єму насіння, яке має форму «квадратно здавлене перпендикулярно рубчику з середньої зморшкуватістю». Технологія вирощування – загальноприйнята для насінництва гороху овочевого. Протягом вегетації проводять сортові та фітопрочистки, видаляючи домішки які

відрізняються від основного сорту за забарвленням, формою і величиною бобу. Зібране насіння відносять до категорії добазове.

За параметризованого відбору значно більше сортових рослин потрапляє до сівби (порівняно з класичним), що стабілізує структуру популяції, адаптивність і рівень її цінних господарських ознак у процесі насінництва.

Висновки. Відібране насіння гороху овочевого за апробаційними ознаками («квадратно здавлене перпендикулярно рубчику з середньої зморшкуватістю») найбільш повно відтворюють сорт, дозволяючи обґрунтовано скоротити тривалість циклу відтворення сорту до одного – двох років замість трьох – п'яти за рахунок скорочення вирощування в розсадниках випробувань першого та другого років, що одночасно веде до зменшення витрат на вирощування насіння та підвищення технологічності сорту.

Бібліографія

1. Сыч З. Зеленый горошек: вкусно и полезно / З. Сыч, В. Стригун, Л. Стригун // Овощеводство. Украинский журнал для профессионалов – 2005. – № 10. – С. 38 – 40.

2. Овощной горох // Овощеводство. – 2005. – № 5. – С. 22-25.

3. Яйлоян Б.А. Зеленый горошок / Яйлоян Б.А. – К. : Урожай, 1973. – С. 6 – 8.

4. Науково-практичні рекомендації з насінництва гороху овочевого ранньостиглої групи (на прикладі сорту Каскад) / Є.О. Духін, О.М. Могильна, О.І. Яковченко. – К. , 2015. – 20 с.

5. Методика дослідної справи в овочівництві і баштанництві / [за редакцією Г.Л. Бондаренка, К.І. Яковенка] – Х. , 2001. – 369 с.

Духин Е.А., Могильная Е.Н., Яковченко О.И. Способ сортообновление сортовой популяции гороха овощной Каскад.

Резюме. Представленные данные исследования по разработке способа сортообновления гороха овощного с. Каскад методом параметризованного отбора, который позволяет сократить продолжительность цикла воспроизводства сорта до одного – двух лет вместо трех – пяти за счет сокращения выращивания в питомниках испытаний первого и второго годов.

Dukhin E.A., Mogilnaya O.M., Yakovchenko O.I. Method strain renovation varietal populations Cascade vegetable pea

Summary. The data research to develop a method to strain renovation Pea. Cascade by the programmed selection, which allows you to shorten the duration of the reproduction cycle grades 1-2 instead of 3-5 years by reducing cultivation in nurseries test the I-st and II-nd period.